

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 "
Negyed évre	3 "
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre	2 "

Felolvasó szerkesztő és laptulajdonos

SZATHMÁRY ZOLTÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 11c földszint balra, (Piac felől 3-ik ajtó).

Hirdetések feladhatók a Horovitz-nyomdában, és a „Debreczen” kiadóhivatalában Darabos-u. 7.

Pénzintézetek központja.

A vidéki pénzintézetekre különösen fontos intézmény létesítésének eszméjével foglalkozik a kormány. Pénzintézeti Központot kíván alakítani. Az új intézménynek nagyjából már a tervezetét is elkészítette a pénzügyminisztérium.

Az a vezérelv a tervezetben, hogy a pénzintézetek szövetkezeti formában és alapon tömörüljenek olyan autonóm szervezetté, amely aztán a tagul belépő pénzintézeteket irányítsa, támogassa és ellenőrizze, hogy minden pénzintézet azoknak a gazdasági érdekeknek kielégítésével foglalkozzék, amelyek épen a saját speciális geográfiai és természetes elhelyezkedésüknek legjobban megfelelők. Meg aztán, hogy működésük mindenkor arányban legyen a saját tőkeerejükkel. Csakis így remélhető, hogy a betéteiket egyfelől mindig a leghasznosabb és legnagyobb biztonságot nyújtó befektetésekben helyezhetik el; másfelől pedig, hogy a helyi és környéki üzletágakat arányos módon támogathassák.

A „Pénzintézeti Központ” célja nem az lenne, hogy tagjait állandóan hitellel lássa el, hanem csak akkor, mikor rendkívüli idők — mint most a háborús és majdan a háború utáni átmeneti állapotok — a rendes hitelforrások kielégítő képességét megakasztják. Viszont kedvező pénzügyviszonyok idején a tőkét úgy helyezné el, hogy azok bármikor folyóvá tehetőek és a tagok rendelkezésére bocsáthatók is legyenek.

Kötelező belépés nincs. De amely pénzintézetek saját maguk és üzletkörüik érdekében kényszer nélkül tagjai lesznek a Pénzintézeti Központnak: saját tőkéjük minden negyedmilliója után 4000 K névértékű üzletrész átvételére lennének kötelezendők. Ezek az üzletrészek tíz év alatt részletekben és kamatmentesen fizetendők.

Maga az állam 100 millió K értékű üzlet-

részt venne át, azontul pedig 25 millió K-t veszteségi tartalék-alap gyanánt bocsátana az új intézmény rendelkezésére.

A Pénzintézeti Központ elnökét a pénzügyminiszter javaslatára Ófelsege nevezné ki, az igazgatóság tagjai pedig részben a pénzügyminiszter, részben a tagok jelölése alapján választás útján lennének összeállítandók.

Nagyjából ez a foglalat a pénzügyminisztérium tervezetének, melynek alapján — s ha ehhez a szükséges felhatalmazást a legközelebb összeülő országgyűlés is megadja — remélhető, hogy a Pénzintézeti Központ még a nyár előtt meg fog alakulhatni; ami ha sikerül, bizonyára jótékony fejlesztő kihatással lesz a háborús időkkel együttjáró különleges közgazdasági érdekeinkre.

DONOGÁN ÉS SOMOSSY DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZÁR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyegáruház.

SZABOTT ÁRAK. ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS.

A hős.

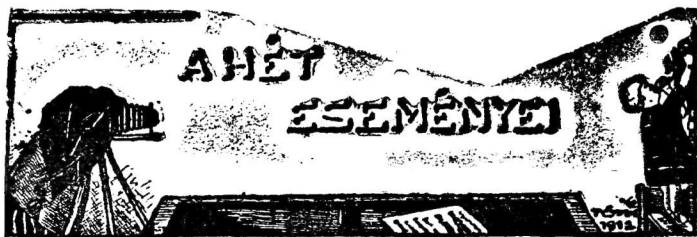
Megsebesült a harcban. Hazahozták. Itthon meghalt. És fölraflatolták. Kétsorban hosszú gyertyák sárga lángja Halotti — sárga fényt ontott reája. A ravatal virággal volt beszórva. Nagyhalkan búsan ketyegett az óra. Ottkint az utca bus volt és esős És mozdulatlan ott fektött a hős.

És nyílt az ajtó, testvérei jöttek, Mind kétségbeesettek, összetörték.

És kiáltozva nevéen szólították,
És feketében jöttek a barátok;
Siratták hangosan a jó barátot.
Ottkint az utca bús volt és esős. —
És mozdulatlanul ott feküdt a hős.

És hozzájött és jajgatott a huga,
Hogy miért is hálnak meg a háboruba!
Battiszkendőjét összevissza gyürte,
A halott mindezt mozdulatlan türte.
És végre jött az édesanyja, halkan,
Egy nagy fekete kendőbe takartan,
De néma volt; oly nyugodt és erős . . .
S a ravatalon mosolygott a hős.

Somlyó Zoltán.

Donogán István

1851—1915.

Debreczen előkelő kereskedő világának gyásza van. Donogán István a Donogán és Somossy előkelő dői divatkereskedés egyik beltágja meghalt, gyönyörűen betöltött pályafutás, a becsületes munka jegyében lefolyt élet után.

Idegenből a mult század közepe táján ide szakadt családtagja volt, de hamisíthatlanul debreczenivé tudott lenni. A Bosznay-cégnél kezdte pályafutását, majd a nagyon népszerű Somossy Lászlóval, a Vöröskereszt-egylet agilis titkárával átvették az országosan híres Kuncz és fiai cég debreczeni fiók-üzletét.

A Széchényi-utcai üzlet, Debreczen legnagyobb nőidivat üzlete, több évtizedes működésével a cégtársak szakértő, becsületes munkája révén Debreczen egyik legbiztosabb alapokon álló, művelt és modern irányítások közt vezetett üzletévé izmosodott.

Donogán Istvánnak nagy része van ebben s semmi különös sincs abban, hogy halála felett Debreczen részvéte óriási mértékben nyilatkozott meg. — Donogánban egyik agilis tagját gyászolja a debreceni róm. kat. egyház is.

— **Debreczen város tanácsa** napról-napra mindinkább fényes bizonyítékát adja annak, hogy valóban új, modern és művelt korszakot akar teremteni a nagy

faluból nagy várossá csak mostanában lett Debreczen. Márk Endze polgármester egyéniségének és szervező talentumának kiválóságai, sokszor egyetlen napról a másikkra olyan reformot teremt, melynek szükségességét mindenki teljes egyöntetűséggel állapítja meg. Hát, hogy is lehettünk el e nélkül eddig? Kérdjük Csűrös Ferenc kulturatanácsos, a határköre alá eső dolgokban szintén sok újat modernet produkál a város jövőtára. Most például Debreczen német szövegű ismertetésével évtizedek mulasztását pótolja. Így kellene tenni a többi magyar városoknak is, sőt tanulhatna tőlünk Budapest is. Így ismeri meg majd a külföld igazán az országot s az Alföld nagy kereskedelmi, ipari s közoktatásügyi gócpontját Debreczent.

— **Katonai kitüntetések.** Hogy a debreczeni katonák elsősorban válnak díszére a magyar hadseregnek s a közös ármádiának, az kitűnik az egymást érő kitüntetésekben. Most is számos katona kitüntetéséről veszünk hírt s ezek közt a Trstyánszky Ödön honvéd századoséról még unokáink is beszélni fognak. Mint hadnagy indult el a háboruba s ma még nem egészen 24 éves korában százados lett. E mellett kitüntetése is elsőrangú lesz, előléptetéséhez hasonlóan. A jelenlegi városi tanács finom tapintatára, körültekintő gondosságára vall, hogy élén Márk Endre polgármesterrel hivatalosan üdvözölte a hős kapitányt. Kitüntették Nedetzky Ferencet, a Vilmos-huszárok népszerű alezredesét is. Lajos bajor király a katonai érdemrend tiszti keresztjével dekorálta fel a kiváló katonát. Az első kitüntetés érte, a 39-esek vitéz ezredesének hegyközszenzimrei Wolff Jánosnak a fiát, János huszárfőhadnagyot, aki a siumum landist kapta. Edes apjának egyik tisztelője ezzel a közmondással gratulált: „Csak sast nemzenek a sasok“.

— **De szomorú hírek** is érkeztek küzdő fiainkról. A 39-ik gyalogezred hős ezredese Braccioforte Spiess Sylvio is elesett, bizonyosságul annak, hogy a mi háziezredünk főtisztjei nemcsak azt vezénylik, hogy „Előre“, hanem igen gyakran azt, hogy utánnam. Az ezred első halottjai közt, még a rohatini csatában Wenderinszky alezredes is ott volt, most pedig ő bálványozott ezredparancsnok szenvedett martirhalált. Legyen áldva az emléke mindörökre.

— **A hős hármás honvédekről** szól megint az ének. A debreczeni tőzsgyökere magyar fiúk immáron nem először foglalkoztatják dicső haditettükkel az ország legelső sajtóját. Simon Vilmos, ez a zseniális magyar haditudósító a mult héten a P. Hirlapba irt hosszabb cikkelyt a hős debreczeni ezredről, s annak vitéz ezredeséről, Farkas vezérkari törzstisztről, aki a kárpáti harcokban győzelemről-győzelemre vezeti a mi fiainkat. A lelkünk megtelik gyönyörűséggel, mikor a hármás honvédek dicshimnuszát olvassuk. Általában fájdalmas büszkeséggel gondolunk valamennyi katonánkra, mert közösek, honvédek, huszárok és gyalogosok, ténylegesek és tartalékosok, kivétel nélkül mindannyian a legvitézebb tettekkel irták be magukat a világháboru krónikájába, ezredestől kezdve le az utolsó tiszti-szolgaig.

— **A vészmadarak károgása** pokoli koncertet rendezett az elmúlt héten. Persze Przemysl elestén rágódtak valóságos perverz kéjjel, s nem mulasztották el bejósolni a legnagyobb és legelképzelhetlenebb katasztrófákat. Saját külön vészmadaruk a kárpáti har-

cokról, mely a magyar dicsőség szempontjából legéke-
sebb fejezete lesz a világtörténelemnek, lázas álmaik
közt megálmodott részleteket hoztak, s elhitettek az
elképzeléseiben nagyon gyámoltalan alsóbb néposztá-
lyokkal, hogy a 15 éves gyerekeket, nehogy a nemzet
jövő nemzedéke elpusztuljon, Amerikába fogják szállí-
tani stb. Tisztelettel járulunk ez alkalommal Rostás
István rendőrfőkapitány ur színe elé. Hol marad az ő
erélyes „vaskeze” ezekkel a vészmadarakkal szemben,
az övé, aki — emlékszünk időkre — mikor az elha-
nyagolt utcai járdákért súlyos büntetéseket szabott ki
a háztulajdonosokra, s aki kiméretlenül lépett fel a há-
boru elején a valóságban meg nem történt győzelmek
hírlélőivel szemben is?!

— **Szentgyörgyi Márta** újra brillirozott fényes mű-
vészi kiválóságaival a héten, a Csókon szerzett völe-
gény parádés vezető szerepében. A magyar színmű-
írásnak nincs olyan nehéz szerepe, mint a hét alakít-
ást felölelő színésznő szerepe. Művészi sokoldalúsá-
got involvál ez a szerep s természetes, hogy ennél a
szerepnél az egyéni kedvesség, a saját egyéniségét
játás nem elég. Pálmai Ilka vezette ezt a darabot
valamikor hatalmas sikerre s hogy Szentgyörgyi Márta
ma a magyar színpadok legelső művésznői közé tar-
tozik, azt alakításával fényesen igazolta. Egyébként a
husvéti ünnepek alatt bő szürete volt a színháznak s
minden előadás telt házak mellett folyt le.

— **Orosz foglyok jöttek megint Debreczenbe** És
pedig ezrével. Csodálatos, hogy a foglyok látása mi-
lyen felemelő hatással van a közönség háborus han-
gulatára. A rémhír terjesztők az utóbbi napokban nem
tudtak célt érni Debreczenben. Mert a közönség úgy
okoskodott, hogy az a hadsereg, amely nyolcezrével
fogdossa össze egyetlen napon a muszkákat, jól védi
a mi határainkat s még amikor visszavonul is egy-
két kilométerre, nagyon jól tudja, hogy miért vonul
vissza.

— **Németh András**, a debreczeni vendéglősök,
kávésok doyenje, aki mintaképe a tőzsgyökeres magyar
vendéglősnek, s méltó utódja a Bánkiak, Kopeczkyek
fajtájának, ugyancsak szerencsés kézzel vette kezébe a
vendéglős, korcsmáros ipartársulat ujjászervezését. Bá-
mulatos sikeréről emlékeztek meg a helybeli napilapok,
megírván, hogy háromhetes elnöksége alatt félszáz tagot
gyűjtött abba az Ipartársulatba, melynek működése
szoros összefüggésben van Debreczen gazdasági fejlő-
désével. Hiszen idegenforgalmunk virágzása kizárólag
a debreczeni szállodások, vendég ösők, kávésok ker-
tészkedésétől tétetik függővé. Az idegenek első benyo-
másaikat a vendéglői, kávéházi ellátásból merítik. —
Németh András egész ember, harmincéves tapasztalatait
érvényesíti a vezetésben, s működése elé a legnagyobb
és legjobb reményekkel tekintünk.

— **Debreczen és a lópanama.** Hát nem kerülhet-
tük el, az ostoba véletlenség folytán, hogy a háborus
panamába bele ne kevertessék Debreczen város neve is.
Vigasztalhat bennünket azonban az a tudat, hogy egyet-
len debreczeni polgár sincs benne a bűnpörben, mely-
ben csupa idegenből ideszakadt, a debreczeni civis által
„jött-ment”-nek csufolt ember a szereplő. És persze a
kicsi-nők közül olyan egyik és másik, akiknek hazája
az egész világ és csak abban és ideiglenesen Debreczen.

Igazán súlyos büntetésre érdemesek köztük katonai
tisztviselők és galíciai lókereskedők, akik el is fogják
venni méltó büntetésüket.

— **Könyvek a lövészárkokban.** Német szövetsége-
seink úgy mint mindent, a katonák olvasmányait is
megfigyelik és számontartják. Csak nemrég járta be a
lapokat egy ilyen beszámoló arról, hogy mit olvas a
német katona a háboruban. Az akkor közölt statisztik-
ából azt láthattuk, hogy a katonák a megerőltető
testi igénybevétel dacára is inkább komolyabb, mélyebb,
az elmét jobban lekötő olvasmányokhoz folyamod-
nak. Ha a mi magyar katonáinknál próbáljuk össze-
állítani a megfigyelések eredményét, akkor is azt vesz-
szük észre, hogy a szépirodalmat is eléggé megbé-
csülik ugyan, odafönn a lövészárkokban, de még job-
ban szeretik a klasszikusokat, a népszerű természet-
tudományokat és az egyéb értékes, elgondolkodásra
serkentő, komoly olvasnivalókat. A legeredettebb mó-
don kapnak kedvet katonáink az ilyen munkák meg-
rendelésére. Így például a muszkák ellen harcoló ka-
tonák közül már jó néhány hozatta meg a Világegye-
tem működésének a Műveltség Könyvtárában megje-
lent ismertetését. De a háborus irodalom is keresett
élvezet a lövészárkokban. Sven Hedin egy koronás
könyve az Egy harcban álló nemzet rendkívül nép-
szerű lett. Liliencron: Háborus novellái és Fényes
László páratlan könyve a szerbiai harctérről is nagyon
kapósak. A magyar faji és nemzeti érzés is kimélyül-
ten jelentkezik. Harcoló katonák is érdeklődtek Vám-
béry mostanában sokat vitatott posthumus könyve
iránt a magyarság eredetéről.

Ha a harctéren levő hozzátartozó-
jának nagy szíveséget akar tenni,
azonnal küldjön neki egy tubus

LYPTOL-t,

mely ragályos betegségeket terjesztő
tetvek és más férgek ellen a legjobb.
Ára 1 korona.

Főraktár: Dr. Szelényi Árpád gyógyszerésznél Deb-
reczen, Piacz-utca 30. szám. „Kosuth” patika.

Ezüst pille.

Barta gyáros	Kassay Károly
Bartáné	H. Serfőzy Etel
Lili leányuk	Teleky Ilona
Mandus Pál	Turay Antal
Ciliké leánya	Szentgyörgyi Márta
Urbanovszky detektívönök	Kemény Lajos
Dr. Forgács	Darrigó Kornél
Piperke bácsi	Szakács Árpád
Cvillinger Hermann	Várnay László
Felesége	Turayné
Cvillinger János	Szentgály
Anna cseléd	Páyer Margit

Csókonszerzett völegény.

Csontay földbirtokos	.	.	.	Turay
Felesége	.	.	.	Turayné
Ábray Irén színésznő	.	.	.	Szentgyörgyi Márta
Béla unokaöccse	.	.	.	Darigó
Olga	.	.	.	Sinkó Giza
Törner állatorvos	.	.	.	Várnay
Igazgató	.	.	.	Kassay
Ripacs	.	.	.	Kemény
Néfelejtis kisasszony	.	.	.	Halassyné
Róza	.	.	.	Járay Böske

APOLLO

MOZGÓSZÍNHÁZ

Szombat és Vasárnap
3, 5 és 7 órákor fél, 9 órákor
rendes helyár

A német tengeralattjárók harca U. 9.

Remek kísérő műsor.

Nem fáj a feje másnap, ha

„LITKE” pezsgőt iszik

TÖRLEY
TALISMAN · CASINO · RÉSERVÉ

Álföldi Takarékpénztár Debreczenben.

Piac-utca 16. szám saját palota.

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Betétállomány nyolcmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

ÜZLETÁGAI: Takarékbetétek, csekkszámok. Váltószámitolás, törlesztés és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját áru-raktár, **Safe-deposit** (magánletépkészítők).

Affiliált intézetek: Kabai takarékpénztár r.-t., Nádudvari takarékpénztár r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámspércs.

Legjobb szépítőszert a „Dóra”-kréme.

1 tégely ára 1 korona. Hozzá való szappan darabja 70 fillér.

Dr. Sztankay Aba gyógyszertárában
a Nádorhoz.

Debreczen, Szentanna-utca 66. sz.

**: Magyarországon egyik legrégebbi, :
legjobb és legolcsóbb lap az immár
: negyvenhetedik évfolyamban levő :**

„Debreczen”

Előfizetési ára helyben negyedévre **2 K 50 fill.**

Megrendelhető a kiadóhivatalban: Debreczen,

Darabos-utca 7. szám alatt. Telefonszám 4-12.

Hirdetéseket a legjutányosabb árban vesz fel.

Horovitz Zsigmond-könyvnyomdája Debreczen, Darabos-utca 7. szám.